

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Vastine valiokuntien antamiin lausuntoihin - HE 43/2022 ja HE 313/2022 DSM- ja verkkolähetysdirektiivien voimaansaattaminen kansalliseen lainsäädäntöön

Anna Vuopala ja Jorma Waldén
Loppuvastine 31.1.2023

Hallituksen esityksen (HE 43/2022) keskeisin sisältö, jota täydennetty HE 313/2022

DSM-DIREKTIIVI

- I Tekijänoikeuden rajoitukset + sopimuslisenssi
- II Sopimussuhteiden sääntely
- III Näyttelijöiden yksinoikeus
- IV Lehtikustantajan lähioikeus
- V Verkkosisällönjakopalvelut + Uusi 184 a § Lakiin sähköisen viestinnän palveluista

VERKKOLÄHETYS-DIREKTIIVI

- I Edelleenlähetys
- II Oheispalvelut
- III Suora siirto

HE 43/2022: DSM-direktiivin säännökset ESITETYSSÄ MUODOSSA

Rajoitukset ja sopimuslisenssi	Tekijän asema sopimustilanteessa	Lähioikeudet	Verkkosisällön-jakopalvelut	Rajat ylittävä
16 d	27 §	45 §	55 a §	64 §
16 g §	29 §	46 §	55 b §	64 b §
16 h §	30 a §	46 a §	55 c §	64 c §
16 i §	30 b §	47 §	55 d §	64 d §
16 j §		48 §	55 g §	64 f §
21.3 §	Erinäiset	49 §	55 h §	
23 a	54 §	49 a §	55 i §	
26 §	54 a §		55 j §	
	50 c §	50 §	55 k §	
	50 f §		55 l §	
			55 m §	

TÄYDENTÄVÄ HE 313/2022 (PeVL 58/2022)

13 b § - Tekstin- ja tiedonlouhinta (ok PeV 85/2022)

14 a § - Täydentävä rajoitus teoksen käytöstä opetuksen havainnollistamiseen (vrt. PeVL 85/2022)

19 a § - Korvausoikeus(ok PeV 85/2022)

55 e § - Laillinen käyttö (ok PeV 85/2022)

55 f § - Laillisen käytön varmistaminen (ok PeV 85/2022)
(vrt. PeVL 85/2022)

HE 43/2022: verkkolähetyksdirektiivin säännökset ESITETYSSÄ MUODOSSA

25 h §: Radio- ja televisio-ohjelmien edelleenlähettäminen →
eduskunnassa

50 f §: Suora siirto

25 m §: Radio- ja televisio-ohjelmien suora siirto → **eduskunnassa**

64 b §: Maantieteelliset rajat ylittävä radion tai television
oheispalvelun välittäminen yleisölle

- *(HE 313/2022 ei sisällä muutoksia näihin!)*

MUUTETTAVAT/ POISTETTAVAT PYKÄLÄT & korjaukset perusteluihin

DSM-DIREKTIIVI

- 1) 55 j § Oikeus kohtuulliseen hyvitykseen – kansallinen liikkumavara
→ ***voidaan poistaa***
- 2) 55 f § Laillisen käytön varmistaminen (perustelut)
 - **PeV katsoo, että ponnet 16 ja 20, eli 13 b § ja 55 f § esitetyt muutokset täyttävät valiokunnan edellyttämät vähimmäisvaatimukset eikä ehdotus paranna tilannetta**
 - **Mietinnössä täsmennettäisiin ”laillisen ja laittoman” erottelemista sisällön latausvaiheessa; suhdetta sananvapauden toteutumisen varmistamiseen**
 - **lausuma**
- 3) 14 a §: Teosten käyttö opetuksen havainnollistamiseen (perustelut)
 - ei poistoa ”tietylle rajatulle henkilöpiirille tarkoitettussa tilanteessa ”
 - Selvennys opetuksen julkisuuden osalta, sekä opettajan ja oppilaitosten toiminnasta oikeusvarmuuden saavuttamiseksi

MUUTETTAVAT/ POISTETTAVAT PYKÄLÄT & korjaukset perusteluihin

VERKKOLÄHETYS DIREKTIIVI

4) 25 h § 4 mom. (edelleenlähettämisen osalta sopimuslissenssin soveltamisala vain ETA-maista peräisin oleviin)

- 4 mom. poistetaan; palataan voimassaolevaan muotoiluun (**ei mitään muutosta!**)
- Edelleenlähetyksen määritelmä vaikeasti toteutettavissa; ei ratkaise tavoiteltua oikeustilan selvennystä → parempi jättää ennalleen poistamalla 4 mom. muutosehdotus

→ **SISÄLTYY PALJON MUOTOILUEHDOTUKSIA JOITA EI TULE TEHDÄ**

5) 25 m § - Suoraa siirtoa koskeva sopimuslissenssi, kansallinen liikkumavara

- voidaan täydentää uudessa 2 mom. että ei koske lähettäjäyritysten omia ja hankkimiaan oikeuksia

Muutosehdotukset, joita ei tule tehdä

DSM-DIREKTIIVI

- 13 b 2 mom. → viittaus 11 § 5 mom.; direktiivin tavoitteen
 - ”laillisen pääsyn” vastainen
- 55 b §: Oikeudelliset lähtökohdat:
 - ”ei yleisön saataviin saattaminen ja yleisölle välittäminen
 - ovat toistensa osia; laajentaa yli direktiivin tarkoittaman alueen

VERKKOLÄHETYSKÄSÄLYDIREKTIIVI

- 25 h §
 - ”toimesta, valvonnassa ja vastuulla” ei voida lisätä miltään osin, sillä direktiivin vastainen, kun kyse kaapeleitse tapahtuvan edelleenlähettämisestä
 - Ei myöskään perusteluissa; käsiteltävä myöhemmin, kun oikeustapaus lainvoimaisia

DSM-DIREKTIIVIN IMPLEMENTOINTI

Valiokunnan lausunnot

- Talousvaliokunnan lausunto(TaVL 43/2022 vp)
- Perustuslakivaliokunnan lausunto HE 43/2022:een (PeVL 58/2022 vp)
- Perustuslakivaliokunnan lausunto HE 313/2022:een (PeVL 85/2022 vp)
- Liikunta- ja viestintävaliokunnan lausunto (LiVL 41/2022 vp)

Perustuslakivaliokunnan lausunto HE 43/2022:een (PeVL 58/2022 vp)

- **13 b § Teosten kappaleiden valmistaminen tekstin- ja tiedonlouhintaa varten → ok**

- Kappaleiden 5-7 perusteella 13 b §:ään tehdyt muutokset täyttävät valiokunnan aikaisemmassa lausunnossa (PeVL 58/2022) asetetun edellytyksen tiedonlouhintaa varten valmistettujen teosten kappaleiden säilyttämistarkoituksen laajentamisesta.

- **14 a § Teosten käyttäminen opetuksen havainnollistamiseen**

- Opetuskäyttöä käsitellään kappaleissa 13-16 joissa PeV pitää 14 a §:ään ehdotettua muutosta myönteisenä sivistyksellisten oikeuksien kannalta.
 - Opetuksen julkisuus; ”tietty rajattu henkilöpiiri”
 - Perustuslakivaliokunnan mielestä sivistysvaliokunnan tulee vielä huolellisesti tarkastella, missä määrin nyt voimaansaatettavan direktiivin sanamuoto mahdollistaa opetuksen ja koulutuksen laajemman sisällyttämisen 14 a §:n sääntelyn piiriin, ja muuttaa sääntelyä tämän mukaisesti.

→ *esitetään tarkennuksia tehtäväksi mietintöön sen varmistamiseksi, että opettajan ei tarvitse varmistaa onko tietty käytetty teos sopimuksen piirissä; myöskään oppilaitoksen tarvitsee vain varmistua onko lupia saatavilla, jotka täyttävät oppilaitosten tarpeet ja erityispiirteet. Mikäli ei ole, on rajoitussäännös sovellettavissa. Rajoitussäännös ei kuitenkaan saa korvata koulutusmarkkinoille suunnattujen teosten ja nuottien hankkimista, vaan lupien hankkimisesta on vastuussa oppilaitos.*

6 a –luku verkkosisällönjakopalvelut

Kappaleessa 9 perustuslakivaliokunta toteaa, että täydentävän hallituksen esityksen muutokset 55 f §:ään täyttävät PeVL 58/2022:ssa asetetut vähimmäisvaatimukset.

- Silti perustuslakivaliokunta katsoo kappaleessa 10, että sääntelyn tulisi olla täsmällisempää, mitä tulee sen soveltamiseen käytännössä. Sääntelyn soveltamista koskevat täsmennykset olisi tehtävä ”voimaansaatettavan direktiivin sallimissa rajoissa”.
- Perustuslakivaliokunnan kappaleessa (11) ehdottaman täsmällisemmän säännöksen tavoite, jolla nimenomaisesti kiellettäisiin sellainen suodatinjärjestelmä tai sellaiset palvelun tarjoajan muut käytännöt ja menettelyt, jotka eivät riittävästi **erota toisistaan laillista ja laitonta sisältöä**, sisältyy jo itse asiassa ehdotettuihin 55 e §:n 1 momenttiin ja 55 f §:n 1 momentteihin.
- Käytännössä HE 313/2022 sääntely tekee jo tällaiset tekniset järjestelmät kielletyiksi, sillä niillä ei voida saavuttaa direktiivin ehdotonta tavoitetta varmistaa, ettei laillista käyttöä estetä
- Tekijänoikeuslaki ei myöskään mahdollista sitä, että tekijänoikeudella suojattu sisältö edellytetään tunnistettavaksi täysimääräisesti, sillä Bernin sopimus, johon Suomi on sitoutunut, kieltää muodollisuudet suojan saamisen edellytyksenä. Tällaista luotettavaa tietoa ei siten ole saatavilla.

→ Tämän vuoksi ainoa tapa edistää sellaisten kohdennettujen estämiskeinojen käyttöä, jotka tunnistavat teokset ja myös laillisen käytön, on edistää merkittävästi niin teosten, tekijöiden kuin oikeuksien **ja niiden rajoitusten** tunnistamista hajautettuja verkkoja hyödyntäen ja koneluettavilla tavoilla. **Tätä kehitystyötä kutsutaan tekijänoikeuden infrastruktuurin kehittämiseksi**, ja siihen on viitattu täydentävässä hallituksen esityksessä (s. 6, toinen kappale).

VERKKOLÄHETYS DIREKTIIVIN IMPLEMENTOINTI

Liikenne- ja viestintävaliokunnan lausunto (LiVL 41/2022 vp)

Edelleen lähettämisen käsite

- Valiokunnan lausunnossa on korostettu, että sääntelyä on välttämätöntä täsmentää alkuperäisen ja edelleenlähettämisen välisen rajanvedon osalta, jotta sääntely mahdollistaa televisiotoiminnan jatkumisen sen nykyisessä muodossa.

25 h §. Radio- ja televisiolähetysten edelleen lähettäminen

Radio- tai televisiolähetykseen sisältyvän teoksen saa, lähetystä muuttamatta sopimuslisenssin nojalla, siten kuin 26 §:ssä säädetään, lähettää edelleen yleisön vastaanotettavaksi samanaikaisesti alkuperäisen lähetysten kanssa.

Edelleen lähettämällä tarkoitetaan tilannetta, jossa lähetys toteutetaan muun osapuolen kuin alkuperäisen lähettäjän toimesta tai tämän valvonnassa ja vastuulla riippumatta siitä, millä tavalla ohjelmasignaali on vastaanotettu edelleen lähettämistä varten. (Uusi 2. mom.)

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta lähetykseen sisältyvän teoksen edelleen lähettämiseen, jos sen tekijä on luovuttanut oikeuden sen edelleen lähettämiseen sille lähettäjäyrittäjälle, jonka lähetystä edelleen lähettäminen koskee.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua edelleen lähettämistä ja 2 momentissa tarkoitettujen teosten edelleen lähettämistä koskevat luvat on myönnettävä samanaikaisesti.

(4 mom. poist.) OK > tilalle voimassa oleva 4 mom., josta tulee uusi 5 mom.

Vastine:

- OKM kannattaa 4 momentin poistoa mutta **ei LiV:n ehdottamaa uutta 2 momenttia, joka jakaa 1 momentin kahtia ja lisää edelleenlähettämisen määritelmässä olevan osion direktiivin vastaisesti koskemaan kaikenlaista edelleenlähettämistä**, vaikka se nimenomaisesti ei koske kaapeleitse tapahtuvaa edelleenlähettämistä
- Juuri tätä kaapelilähetystilannetta Suomessa olevat sopimuskäytännöt ovat koskeneet

Suora sopiminen 25 m § 2 mom.

Vastine: OKM kannattaa, ei estetä, sillä kansallisen liikkumavaran piirissä; muotoiluehdotus sisältyy vastineeseen

MUUT KYSYMYKSET

Teknologianeutraliteetti

- ”Tämän vuoksi ja hallituksen esityksen tavoin valiokunta korostaa, että sääntelyn tulee olla teknologianeutraalia eli neutraalia edelleen lähettämisessä käytettyyn tekniikkaan nähden.”
- Liikenne- ja viestintävaliokunta pitää erittäin tärkeänä, että nykyisin laajalti käytössä oleva, vakiintunut ja hyvin toimiva suoran sopimisen mahdollisuus säilytetään kaikilta osin myös jatkossa. Käyttäjien hyväksi säädettyä ja voimassaolevan lain mukaista sopimuslisenssijärjestelmää (extended collective licensing) voidaan hyvin käyttää täydentävänä toimintamahdollisuutena.
- LiV katsoo, että verkkolähetyksdirektiivin 7 kansallista liikkumavaraa voidaan niin halutessa hyödyntää siten, että suora sopiminen jää ensisijaiseksi, mutta sopimuslisenssijärjestelmää voitaisiin myös käyttää, jos niin halutaan. Täten 25 h §:n ja 25 m §:n mukaisten sopimuslisenssien tulee olla ainoastaan osapuolten välistä suoraa sopimista täydentäviä lisensointimuotoja tilanteissa, joissa direktiivit mahdollistavat suoransopimisen osapuolten välillä.

Vastine: OKM katsoo, ettei verkkolähetyksdirektiivin voimaansaattaminen mahdollista suoraa sopimista pääsäännöksi kaikissa tilanteissa, sillä direktiivin mukaan kollektiivinen hallinnointi on ainoa keino, kun kyse on toisesta ETA-maasta peräisin olevasta lähetyksestä

Taloyhtiöt

- Valiokunta pitää tärkeänä nykyisen, sinänsä toimivan ja verkkojakeludirektiivin mukaisen nykytilan säilyttämistä. Nykytilan säilymisen ja sen direktiivin mukaisuuden tulee kuitenkin huomattavasti selkeämmin ilmetä erityisesti alkuperäistä lähettämistä ja edelleenlähettämistä koskevista pykälistä sekä näiden perusteluista.

Vastine: Taloyhtiöihin hallituksen esitys ei vaikuta, ja se varmistetaan sillä, että toteutetaan LiVL 41/2022 edellyttämä 4 mom. poisto

Säännösten tarpeellisuus (25 m ja 50 f § Suora siirto)

- valiokunta kiinnittää sivistysvaliokunnan huomiota siihen, ovatko 25 m ja 50 f § tarpeellisia.

Vastine: OKM katsoo, että suoraa siirtoa koskeva 50 f § on direktiivin edellyttämä lainmuutos

Pykälämuotoilut muutettavista

25 h §

25 h § Radio- ja televisiolähetyksen edelleen lähettäminen

(1 mom.) Radio- tai televisiolähetykseen sisältyvän teoksen saa lähetystä muuttamatta sopimuslisenssin nojalla, siten kuin 26 §:ssä säädetään, lähettää edelleen yleisön vastaanotettavaksi samanaikaisesti alkuperäisen lähetyksen kanssa. Sillä tavalla, jolla edelleenlähetyksen toteuttava osapuoli saa ohjelmesignaalin lähetystoimintaa harjoittavalta organisaatiolta edelleenlähettämistä varten, ei ole merkitystä.

(2 mom.) Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta lähetykseen sisältyvän teoksen edelleen lähettämiseen, jos sen tekijä on luovuttanut oikeuden sen edelleen lähettämiseen sille lähettäjäyritykselle, jonka lähetystä edelleenlähettäminen koskee.

(3 mom.) Edellä 1 momentissa tarkoitettua edelleen lähettämistä ja 2 momentissa tarkoitettujen teosten edelleen lähettämistä koskevat luvat on myönnettävä samanaikaisesti.

(4 mom. poist.)

*(Voimassaoleva 4 mom., **poistetun tilalle:** "Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan johtimitse lähetettävään radio- tai televisiolähetykseen vain, jos lähetys on peräisin muusta Euroopan talousalueeseen kuuluvasta valtiosta." (laissa 446/1995)*

Vaihtoehto 2

25 h §. Radio- ja televisiolähetysten edelleen lähettäminen

(1 mom.) Radio- tai televisiolähetykseen sisältyvän teoksen saa, lähetystä muuttamatta sopimuslissenssin nojalla, siten kuin 26 §:ssä säädetään, lähettää edelleen yleisön vastaanotettavaksi samanaikaisesti alkuperäisen lähetysten kanssa.

(uusi 2 mom. **muokattuna**) Edelleen lähettämisellä tarkoitetaan tilannetta, jossa lähetysten toteuttaa muu osapuoli kuin alkuperäinen lähettäjä riippumatta siitä, millä tavalla ohjelmesignaali on vastaanotettu edelleen lähettämistä varten.

(uusi 3 mom.) Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta lähetykseen sisältyvän teoksen edelleen lähettämiseen, jos sen tekijä on luovuttanut oikeuden sen edelleen lähettämiseen sille lähettäjäyritykselle, jonka lähetystä edelleen lähettäminen koskee.

(uusi 4 mom. Edellä 1 momentissa tarkoitettua edelleen lähettämistä ja 2 momentissa tarkoitettujen teosten edelleen lähettämistä koskevat luvat on myönnettävä samanaikaisesti.

(4 mom. poist.) = voimassa oleva 4 mom. on uusi 5 mom.

(Voimassaoleva 4 mom., **poistetun tilalle**: ”Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan johtimitse lähetettävään radio- tai televisiolähetykseen vain, jos lähetys on peräisin muusta Euroopan talousalueeseen kuuluvasta valtiosta.” (laissa 446/1995)

25 m §

25 m §. Teoksen suora siirto

(1 mom.) Lähetystoimintaa harjoittava organisaatio ja ohjelmesignaalin jakelija saavat lähettää teoksen 50 f §:ssä tarkoitetulla suoran siirron menetelmällä sopimuslisenssin nojalla siten kuin 26 §:ssä säädetään. Mitä tässä **momentissa** säädetään, ei kuitenkaan koske teosta, jos tekijä on kieltänyt teoksen lähettämisen.

(Uusi 2 mom.) Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta teokseen, jos sen tekijä on luovuttanut oikeuden teoksen lähettämiseen (suoran siirron menetelmällä) sille lähettäjäyritykselle, jonka lähetystä lähettäminen suoran siirron menetelmällä koskee.